

Van: Van Vugt, Rein-Aart <RvanVugt@deloitte.nl>

Verzonden: zondag 12 oktober 2025 18:04

Aan: Rijnders, Daniëlle <danielle.rijnders@utrecht.nl>; Leeuwenkamp, Bob <bob.leeuwenkamp1@utrecht.nl>

CC: Goorhuis, Marcel <marcel.goorhuis@utrecht.nl>

Onderwerp: Programmabegroting 2026

Ha Daniëlle,

Hierbij een 5-tal onderwerpen van de programmabegroting 2026 waar ik kort specifieke aandacht aan besteed.

1. Investeringsen.

De omvang van investeringen in de begroting 2026 (en meerjarenraming) blijft hoog en laat een hoog ambitieniveau zien. Hierbij blijft het plannen (en begroten) en de realisatie van investeringen (hoewel die afgelopen twee jaar fors zijn toegenomen) een aandachtspunt. In de begroting 2026 wordt 279 miljoen Euro aan nieuwe kredieten toegevoegd. Verder valt op (zie hieronder) dat in 2025 met de 1^e en 2^e Berap in totaal 76 miljoen Euro aan nieuwe investeringen is toegevoegd en dat aanvullend in 2025 nog eens 120 miljoen Euro aan investeringen is geautoriseerd. Ten opzichte van de beginstand per 1 januari 2025 is in totaal 366 miljoen Euro aan geplande investeringen(kredieten) toegevoegd. Dit brengt de stand van de geautoriseerde kredieten op 2,6 miljard (!!) Euro. In het investeringsoverzicht is opgenomen dat 346 miljoen Euro is gepland voor 2026. Dit zijn veelal vervangings- en uitbreidingsinvesteringen A.

Bedragen * 1.000	
Investeringsbudgetten 1 januari 2025	€ 2.241.000
Budgetten afgesloten in 2025	-/- € 109.000
Nieuwe investeringsbudgetten 2025 (Beraps)	€ 73.800
Overige budgetten 2025	€ 120.000
Investeringsbudgetten 31 december 2025	€ 2.329.000
Budgetten begroting 2026	€ 279.000
Investeringsbudgetten 31 december 2026	= toename van 16,4% € 2.608.000
Raming uitgaven 2025	€ 346.000
“plafond” 65%	€ 225.000
Raming uitgaven 2026	€ 440.000
“plafond” 65%	€ 286.000
Werkelijk geïnvesteerd in 2024	€ 207.000

Bij een realisatie van circa 200 – 300 miljoen Euro jaarlijks aan investeringen, ligt er tussen de 9 en 13 jaar aan investeringen ‘op de plank’.

De afgesloten budgetten vragen ook aandacht. Zijn dat investeringen die niet door zijn gegaan of zijn dat lagere bestedingen dan geraamd.

Blz 369 tot en met 380 vragen aandacht.

Categorie investering	Geautoriseerd Programma- begroting t/m 2025	Afgesloten kredieten per 31-12-24	Geautoriseerde wijzigingen in te berap:	Te autoriseren wijzigingen met 2e berap:	Overige wijzigingen 2025	Totaal geautorisee- rd t/m 2025	Nieuw te autoriseren voor 2026	Totaal geautoriseerd t/m 2026	Realisatie t/m 2024
Vervangingsinvesteringen	922.128	-57.136	9.989	7.830	10.640	892.651	162.276	1.054.927	363.447
Uitbreidingsinvesteringen A	1.033.869	-40.086	45.124	20.277	106.886	1.165.982	101.897	1.267.880	289.114
Routine-investeringen	72.322	-11.463	-245	0	2.391	63.665	14.873	77.938	16.547
Totaal te autoriseren investeringen	2.028.319	-108.625	54.868	27.307	119.819	2.121.699	279.047	2.400.745	679.108
Uitbreidingsinvesteringen B	213.132	0	-6.331	0	0	206.801	0	206.801	0
Totaal programmbegroting investeringen	2.241.442	-108.625	48.537	27.307	119.819	2.328.500	279.047	2.607.546	679.108

Het realistische plan en begroten is een onderdeel van het programma: 'grip op investeringen'. Hoe staat het met dit programma?

In de begroting 2026 is om de investeringsplanning (voor de kengetallen) realistischer te laten zijn uitgegaan van een realisatie van 65%. Het bruto investeringsplafond ligt in de begroting net boven de 200 miljoen Euro voor 2026 (i.p.v. 346 miljoen Euro). Dit sluit aan bij de werkelijke realisatie over 2024 van 207 miljoen Euro aan investeringen.

Grip op investeringen is en blijft topprioriteit 1. Ook politiek, bestuurlijk vraagt de omvang van investeringen (gewenst beleid) de komende raadsperiode.

Opvallend is nog dat in deze begroting budget wordt gevraagd om het circulaire bouwen van investeringen en het toepassen van restwaarden op gang te helpen. Dit is vooruitlopend op de keuzes die in de nog vast te stellen nota Wava worden gemaakt.

2. Financieel Beeld

Het financiële beeld van de begroting 2026 en de meerjarenraming is heel stabiel. Ook de lasten en baten per programma laten een stabiel beeld zien. Sommige programma's (voorbeeld: Werk, Toekomstbestendige economie en Bestaanszekerheid) hebben bij met name baten in de meerjarenraming voor een aantal jaren zelfs een (vrijwel) exact gelijke omvang. Voor 2025 is de prognose dat de lasten 45 miljoen Euro hoger zijn dan de baten en dat de reserves voor 45 miljoen Euro zullen worden ingezet (was in de begroting 26 miljoen Euro). Vanaf 2027 zijn de baten weer hoger dan de lasten en wordt er feitelijk weer gespaard en nemen de reserves toe.

Ontwikkeling baten, lasten en het saldo over de jaren 2023 tot en met 2029				
Bedragen * 1.000				
Totalen				
	Baten	Lasten	Saldo	
Realisatie 2023	1.816.153	1.887.753	(71.600)	
Nominale begroting 2024	1.963.089	2.013.207	(50.118)	
Prognose 2024	1.932.661	2.076.787	(144.126)	
Bijgestelde prognose	1.974.966	2.226.987	(252.021)	
Realisatie 2024	2.034.006	2.169.179	(135.173)	
Begroting 2025	2.042.423	2.068.433	(26.010)	
Bijgestelde prognose 2025	2.036.526	2.082.006	(45.480)	
Begroting 2026	2.083.293	2.094.367	(11.074)	
Meerjarenraming 2027	2.041.629	2.015.933	25.696	
Meerjarenraming 2028	1.993.650	1.981.491	12.159	
Meerjarenraming 2029	1.991.965	1.964.052	27.913	

De reserves nemen vanaf 2027 weer toe, maar omdat de vaste schulden heel fors toenemen (van 1,5 miljard Euro per 31 december 2024 naar 1,8 miljard Euro eind 2029, neemt de schuldquote fors toe en de solvabiliteit fors af. Cruciaal voor de wendbaar- en weerbaarheid is – zoals geraamd – het realiseren van voordelig saldi van baten en lasten (= toename van de reserves), beheersen van de investeringsprogramma en dus de ontwikkeling van de schulden en het beheersen van het toenemende risicoprofiel horend bij een ontwikkelgemeente.

Een terugkerend aandachtspunt is wel de grote hoeveelheid bestemmingsreserves en dat aantal neemt weer verder (licht) toe. Met de nieuwe raadsperiode voor ons, zou een actiepunt kunnen zijn het aantal bestemmingsreserves en de vele dotaties en onttrekkingen terug te dringen. Dat versterkt de transparantie tussen doelen, activiteiten en budget, stimuleert het integraal nadenken en besluiten over de inzet van (incidenteel) geld en voorkomt ‘eiland-vorming’ en ‘potjes’.

Verder valt op dat er fors wordt gespaard voor het uitvoeren van groot onderhoud en vervangingen van wegen, straten en pleinen, riolering en vastgoed. De totale voorzieningen nemen toe van 155 miljoen Euro (2024) naar 344 miljoen Euro (2029). Dit sparen zit als last in de begroting en deze voorzieningen zijn conform het Besluit Begroting en Verantwoording vreemd vermogen. Dit beïnvloedt het financieel beeld enigszins nadelig, terwijl het feitelijk voorzichtig is om te sparen en ‘potjes’ te vormen voor groot onderhoud. Dit is een keuze.

Raming 2025 t/m 2029

Kengetal	Raming				
	2025	2026	2027	2028	2029
Solvabiliteitsratio	21,7%	20,2%	20,5%	19,7%	19,2%
Grondexploitatie	6,0%	4,8%	3,3%	1,8%	0,2%
Netto schuldquote	84,2%	87,2%	88,5%	96,2%	102,8%
Netto schuldquote – gecorr. voor verstrekte geldleningen	82,6%	85,6%	87,0%	94,6%	101,2%
Structurele exploitatieruimte	0,97%	1,70%	0,10%	-0,10%	-0,10%
Belastingcapaciteit - meerpersoonshuishouden	120%	124%			
Belastingcapaciteit - eenpersoonshuishouden	116%	120%			
Weerstandsvermogen	1,10	1,00			

Een aandachtspunt blijft dat het financiële beeld dat volgt uit het MPR op zichzelf al lastig is te doorgronden (zie ook mijn eerdere mail hierover) en dat ook de doorwerking op deze begroting lastig is. Hierdoor is het mogelijke financiële effect van het MPR en de risico's en de reserve- ontwikkeling (vooral ook naar de toekomst) lastig te doorgronden.

3. Opzet begroting algemeen

De opzet van de begroting en met name de programma's is goed, integraal en bevat veel informatie.

Goed dat informatie wordt gegeven over hervormingen en bezuinigingen, wat gaan nieuw doen, niet meer doen of anders doen, investeringen, en beïnvloedbaarheid van de doelstellingen. Dit zou nog wel meer ingezet kunnen worden als onderdeel van het debat. Ook mooi dat er informatie in staat over de uitvoeringsrisico's. De teksten zijn wel wat lang.

4. Risico's

Met betrekking tot risico's is goed onderscheid aangebracht tussen strategische programmarisico's die in de programma's zijn opgenomen en financiële risico's die in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn opgenomen. Dit is een innovatieve stap. Bij de financiële risico's kan bij sommige risico's het debat worden gevoerd in hoeverre dit risico's zijn die door weerstandscapaciteit moeten worden opgevangen. Vanuit de top 10 denk ik dan aan: SPUK's, autonome groei volume Jeugdzorg en WMO en inkomsten gemeentefonds. Dit zijn risico's die invloed hebben op beleid, keuzes die gemaakt moeten worden, langdurig van karakter zijn en dus in de structurele begroting moeten worden opgevangen. Daar zou de beschikbare belastingcapaciteit een 'buffer' (weerstandscapaciteit) voor kunnen zijn.

5. Verbonden partijen

De paragraaf verbonden partijen met de lijst verbonden partijen geeft veel feitelijke

informatie en 'weetjes'. Voor een deel voorgeschreven door de regels van het Besluit begroting en verantwoording (BBV). De eerste pagina's van deze paragraaf zijn het meest informatief omdat daar de ontwikkeling van de verbonden partijen wordt beschreven. Hierbij zou wel meer aandacht geschonken kunnen worden aan de bestuurlijk/politieke en financiële risico's van de verbonden partijen.

Met groet,
Rein-Aart

This e-mail message and its attachments are subject to the disclaimer published at the following website of Deloitte:

<http://www2.deloitte.com/nl/nl/legal/Disclaimer.html>

Deloitte Accountants B.V. is registered with the trade register in The Netherlands under number 24280861.

Deloitte refers to a Deloitte member firm, one of its related entities, or Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"). Each Deloitte member firm is a separate legal entity and a member of DTTL. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about to learn more.

The information in this e-mail (including any attachments) is strictly confidential and may be legally privileged. If you are not the intended recipient of this message, please delete it including any attachments and immediately notify the sender. Any disclosure, copying, distribution or use either whole or partial of its contents is strictly prohibited except with formal approval. Deloitte cannot guarantee that e-mail communications are secured and error-free and does not accept any liability for damages resulting from the use of e-mail.